Lösnummer 15 öre

6 ÅRG.
N:r 33

TIDEVARVET

18 AUG.
1928

TIDEVARVET
N:r 33: 1928

Det olustiga huset, ledande artikel.

*

Vid Nordiska lärares fredsförbunds studiekurs å Åsa folkhögskola, Sköldinge, den 1—7 aug. hölls det första föredraget av Byretsdommer Carl Bonnevie från Oslo över Vårt ansvar för krig och krigsutbrott. Hans utredning var av en omfattning och halt, som gav föredraget intresse för en betydligt större allmänhet än den till ett 150-tal uppgående skaran av pedagoger från de nordiska länderna, vilken var samlad på Åsa. För Tidevarvets läsare lämnas härmed en framställning av föredraget i dess huvuddrag av fröken Greta Stendahl.

*

Dr. Ada Nilsson fortsätter i artikeln om Kampen mot våra folksjukdomar sin redogörelse för tuberkulosen, dess väsen och betingelser.

*

Idyll är lantarbetares bostadsförhållanden och turistande herrar och damer — gripna på bar gärning av Moa.

*

Inga Gentzel skriver om Damernas deltagande i de Olympiska Spelen.

*

Dröm och verklighet av Clara Wigforss.

*

Mathilda Staël von Holstein
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmtorgsgatan 3, Stockholm.
Telefon 288, 289.
Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten. Bouppteckningar. Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå
Inneh.: Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Herkulesgatan 14. Tel. 7575—7576.
f. d. Lca Vattugatan.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Kungsgatan 6, 6 tr. Hiss. Stockholm.
Tel. 14799. 24 24

V A L

Vad gäller det nu? Att göra det orimliga. Vi har fyra veckor på oss. Det är en lagom tid. Man kan inte göra det orimliga under fyra år. Men under fyra veckor är det intet som hindrar. Tvärtom, det är vad som behövs för att Elisabeth Tamm och Rut Adler skola komma in i riksdagen.

Det lönar sig inte nu att säga: det där skulle ni ha tänkt på förr. Ni skulle ha börjat lägga era planer redan på valresultatens afton år 1924. Då hade vi inga planer och kunde inte ha det. Vi visste inte för fyra år sen att det skulle bli så att de två måste in i valstriden. Vi visste det inte för fyra månader sen. Men nu vet vi det och då måste vi välja in dem.

Förbereda sig länge och omsorgsfullt på en valstrid det kan månhända ett stadigt politiskt parti som icke anpassar sig eller påverkas så mycket av verkligheten. Ett parti som är slutet kring sin sanning och oberört kan låta livet växla, nybildas och förvandlas som molnen på himlen runt omkring.

Men hur ska vi som i motsats till dem ännu icke funnit sanningen kunna förbereda oss på några val i förväg. Vi hålla ju ständigt på att uppta och erövra verkligheten och vi låta oss formas av den. Vi måste oavbrutet ställa vår livsuppfattning mot nya frågor och situationer och ta emot vad som kommer av detta möte. Vi är hopplösa som långsiktande valmakare. Vi måste därför i gengäld handla fort och kraftigt när det skall till.

Naturligtvis har man hela tiden samkat intryck och begått handlingar som bilda underlaget för den situation man i ett kritiskt politiskt skede möter. Det är de fyra åren som väljer, eller åtminstone borde det vara så. Val är ytterst ofullkomliga och tafatta uttryck för folkviljan. Men val där pengar eller propagandabets ge utslag äro värre än inga alls.

Börjar man en valrörelse ska det helst ske lika naturligt som när säden går i ax. Så är det i Halland och i Sörmland. Det känns ofantligt tryggt.

Fröken Tamm och fru Adler äro icke uppväckta ur sin privatsömn och påklädda politiska intressen i en fattig hast av några andra yrvakna som vilja ha en valrörelse för att det ska så vara.

De ha icke ställts för ett program, antagit och antagits. De äro sina program. De kunna identifieras med den åskådning och det handlingsprogram som Frisinnade Kvinnors Riksförbund under årataal varit sysselsatt med att forma ut. Som alltså är färdigt? Ingalunda, som kommer att vara under arbete till tidens slut.

Nu ska det visa sig om vi under de fyra åren förberett deras val ty då komma de in. Förberett, men inte genom »fortlöpande upplysningsarbete» som det en gång hette på ett tidigt stadium i Frisinnade kvinnors utveckling. Förberett däremot genom vad vi samlat av insikt, vilja och respekt.

Det är tu tal och fler än tu om att de ska falla igenom. Det gör ingenting. De ha en sak att stå för och då strider man. Ha deras likasinnade tillräckligt starka armar då lyfta de in dem. Kanske att en enda människa i Örebro landsting lyfte in Kerstin Hesselgren i första kammaren. Några starka viljor skola också nu kunna övervinna alla svårigheter, som proportionella valsättet, vår fattigdom och brist på tidningar bereda oss.

Här är inte bara Sörmlands och Hallands län inblandade. På sätt och vis angår denna valrörelse hela landet och bör få vänner och fiender från alla håll. De svårigheter som uppstå genom valrörelsens medellösheet kunna alla vänner vara med om att avhjälpa genom att samla ihop pengar till Tidevarvets valfond 1928. Då blir det möjligt att beresa valområdena och tala om vad det är frågan om.

Det är inte frågan om att omvända en enda själ. Sådant är försent. Det är frågan bara om att de kamrater som finnas ska samlas, lära känna igen varann och handla gemensamt.

Devinez.

Idyll

Två damer med sina herrar är på vandring utåt en markväg.

»Där är paradiset!» säger ena damen, »se katten och hönsen och barnen, så sams de är». Hon sträcker graciöst ut handen och intager en fördelaktig attityd framför en av herrarne, som ler uppskattande och sänder ömma blickar genom pinznén.

»O ja, så förtjusande och så lantligt oskuldsfullt, så genomgående oskuldsfullt», säger andra damen och gör om den förstas tempon i detalj och får en öm blick från ett par amerikanska brillor.

»Och se stugan så liten och nätt, och så små förtjusande fönstergluggar den har! Här är ju en fullkomlig idyll!» ljöd från herrar och damer i korus.

Men inne i stugan går barnens mor och stuvar undan gamla skor och trasor i skumma vrår. — »Tur att fönsterna äro små — smörjan syns då inte så väl — det står så fint folk på vägen, måtte de inte komma in», mumlar hon och far med ögonen mot det låga taket och väggarne, där miljoner vägglöss lämnat spår efter sig.

»Lilla barn, så skönt ni har det», säger ena damen och klappar en av de små smutsiga ungarne. I sin förtjusning ser hon ej att små naglar rivit stora sår där glupska parasiter frånsar bland det ruvsiga håret i ett litet barnhuvud.

»Här har ni tjugofem öre, men köp ej karameller, då får ni tänderna förstörda», säger andra damen, varpå hela sällskapet idylldyrkare grätmilt belätna stryker förbi den tigande och tåliga syrénhäck, under vilken husfadern brukar sova bort lördagsruset, se'n han först skrämt hustru och barn upp på hönshusvinden. Stugan ligger ju så idyllisk långt borta, att ingen blir störd varken i sorg eller glädje — granskogen susar oberörd av små barns svält och skrämselgrät.

— Barnen fick ej tänderna förstörda av tjugofem öre karameller. Modern sände efter sill för hela slanten. Krediten i lanthandeln var slut, ty den sista säcken korn som de idylliska hönsen ätit upp var inte betald. Ändå hade barnen inte fått ett enda idyllisk ägg — ty dessa måste säljas för bröd.

Måtte fjolliga herrars och damers idyller försvinna från jorden.

Moa.

Vårt ansvar för krig och krigsutbrott

Efter CARL BONNEVIE

Vår bedömning av det mänskliga ansvaret i allmänhet utgår ifrån det gamla ordet: där ingen lag är, är heller ingen överträdelse. Inför frånvaron av moraliskt ansvar försvinner ju även det straffrättsliga. Miljön kan skärpa eller minska ansvaret. Även känslan av ansvar kan ju vara mer eller mindre utvecklad. Att genom upplysning öka känslan av det ansvar, vi med nuvarande rättsmedvetande ha inför krig och krigsutbrott, är en uppgift, som icke enbart är barnuppfostrarens utan jämväl statens och folkförbundets.

Ordet försvar är ägnat att skymma ansvaret. För de små statsintresset med deras existens som nation, deras rätt, men för en stormakt kan ett imperialistiskt krig te sig som ett försvar av vitala intressen. Vi få ej förhäva oss över en dylik tankegång. Det är icke så underligt, att t. ex. i Italien filosofiska utredningar göras i sådan riktning. — — — Även ordet försvarsvapen är missvisande och fördunklar ansvarskänslan. Medeltidens sköld var ett rent försvarsvapen, nutidens betongvalv likaså, men i regel äro vapen till för angrepp. Flygets karaktär av anfallsvapen har ju i dessa dagar starkt påvisats av major Bratt, kapten Brunskog, Chr. Lange m. fl. Krigets natur är att deltagarna tillfoga varandra ont — huvudsakligen genom att döda. Man tar nästans liv, hälsa och egendom. Det är nära nog gåtfullt, att varken våra förfäder i gamla tider eller de nu i världskriget deltagande folken kände ansvaret härav. Detta förhållande bör emellertid ses i samband med följande tvenne fakta.

1) Man kan helt säkert icke utgå ifrån att människosläktet till natur och sinnelag är ont eller besitter någon större grad av grymhet, men godhetskänslan och ansvarskänslan är begränsad till det närmaste. Endast de stora andarna ha hittills omfattat det hela. Kanske kan en evolution ske — med enstaka starkare genombrott — och ansvarskänslan utvecklas till att omfatta allt större grupper för att till sist innefatta hela mänskligheten.

2) De krigiska handlingarna ha tiderna igenom varit förbundna med utslag av självbevarelsedriften — jämte fortplantningsdriften huvuddrift för livet — och förlänats heroismens insignier: skönhet, stolthet och glädje. Det onda man gör de andra har trängts helt i bakgrunden.

Det kunde kräva hela avhandlingar att vittna om hur rättsmedvetandet härutinnan skiftat. I en skrift från 30-åriga kriget talas om »erövringsrätten, denna kända och erkända princip». Luther säger (i »Ob Kriegsleuten im seeligen Stand sein können») ungefär följande: om du vet att din krigsherre har orätt, så skall du lyda Gud mer än honom, men om du icke vet det, så skall du göra ditt bästa för din krigsherre i kärlekens namn. En »god og jävn» moral, som prästerna följt och ut ifrån vilken de nedkallat Guds välsignelse över de egna vapnen! Den kristna impulsen medförde i början en utveckling av ansvarskänslan, vilken dock försvagades genom sammankopplingen mellan stat och kyrka.

Vår generations ansvarskänsla bör av flera skäl vara bättre än föregående släktleds.

1) Världskriget har visat oss vad krig betyder.

2) De materiella framstegen, utvecklingen av alla slag av kommunikationer ha lett till en hittills oanad omfattning av umgänget i handel och vandel mellan jordens folk.

3) Nationernas förbund har bildats och nya folkrättsliga institutioner ha trätt i funktion. Vi ha fog för många förebrälser mot Nationernas förbund, men det ger oss dock andra medel ätt hävda oss än tidigare. Genéveprotokollet ger tillfälle att säga ifrån att ett visst krig är anfallskrig. Det skapar klarhet över vad som är rätt och orätt.

Dessa nytillkomna fakta göra, att vi kunna säga till barnen och till folket: vårt ansvar är ett annat än våra förfäders.

Självbevarelsedriften, som förut krävde spjut och svärd och nationernas utrotningskrig mot varandra, kräver nu rättsordning, avrustning, krig mot kriget. Detta ger anled-

(Forts. å sid. 4)

Allt flera köpa i Konsum

Principen är där:
sunda varor i
sunda butiker.

KONSUMTIONSFÖREINGEN STOCKHOLM

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1—3, 2 tr., Stockholm.

UTGIVARE:
Ada Nilsson.

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner.
Elisabeth Tamm.
Honorine Hermelin.

REDAKTIONSSEKRETERARE
Carin Hermelin.
Mottagningstid 10—12.
Telefon Norr 4842.

EXPEDITION:
Telefon Norr 2824 3.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6;—, halvår kr. 3;50, kvartal kr. 2;— Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:
I text . . . . . 20 öre per millimeter.
Textsida eller särskilt begärd plats 25 öre

Stockholm 1928
Wahlstedts Tryckeri Aktiebolag
Storgatan 22

Varje svenskt hushåll

bör söka att förbättra sin ekonomi. Kooperativa föreningar äro sammanslutningar av hushåll, som samarbeta i detta syfte. Gör även Ert hushåll

kooperativt

I Eder orts konsumtionsförening erhåller Ni upplysningar om den kooperativa rörelsen och om hur medlemskap erhålles.

DUCHATELLER från kr. 35.
Chäslonger 28 — Bäddfåtöljer 60 — m. m.
Danielsson, Metareg. 6. Tel. Sö. 766.

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

Engelbrekts Sjuksköterskebyrå
ansk. ex. sjuksköterskor och enklare, även barnsköterskor.
Vallhallaväg. 18¹, 86181, N. 24113

Sjukvårds- och Förbandsartiklar
Kirurgiska Gummivaror, Bandager alla slag. Elektriska Hörapparater, Induktionsapparater, Åderbråckstrumpor, Bråckband, Ryggbälte, Grossesskorsetter och Gördlar, Bröstbälte, Lungskyddare, Skölljkannor, Liggdynor, Dambindor, Barnavårdsartiklar alla slag m. m. Begär eller tillskriv oss. Illustrerade kataloger gratis.
Magasin Special
Västerlånggatan 66
(Ingång i Passagen)
Birger Jarlsgatan 9
STOCKHOLM

Det olustiga huset

Tidningarna äro redan ganska späckade med den art av vältalighet, som endast en valrörelse kan framkalla. Av vad som i den vägen redan flödat från den borgerliga pressen, förstår man, hur den borgerliga uppfattningen tänker sig samhällsbyggnaden. Den frisinnade eller liberala åskådningen har tydligen hunnit bli så besmittad av sin »tekniska» samverkan med högerpartierna, att också de i nådens år 1928 alltjämt vill tänka sig samhället som ett hus i tre våningar utan trappuppgång emellan: en våning för »överklassen», en för »medelklassen» och en för »underklassen». Antagligen tänker man sig väl därunder en källare, helst med brandfria valv, åt kommunisterna. Och när nu de båda övre våningarna blivit förenade med en vindeltrappa för att underlätta borgerligt umgänge och gemenskap, känner man sig upprörd i djupet av sin borgerliga själ över att inte alla kan trivas med sådana bostadsförhållanden. Stockholmstidningen återger också med oförställd förtjusning — och utan att ta reda på läget — de angrepp som ett par andra borgerliga tidningar riktat mot »de frisinnade damerna i Sörmland». Det syftar på att Frisinnade kvinnor i Sörmland gå till val med egen lista mot borgerlig samling. Dels återkommer här det nästan utslitna argumentet om risken att spela ett mandat i händerna på socialdemokraterna eller allra helst bolsjevikerna. »Det vore tråkigt», säger en av de citerade tidningarna vidare, »om damerna i medelklassen visade för stor brist på politiskt förstånd.» Den ärade tidningen menar synbarligen att de kvinnor eller »damer» som den hänför till överklassen ha utmärkt sig för »politiskt förstånd». I vilket avseende? Genom att använda sig av sin politiska rösträtt så som den var avsedd när männen »gåvo» kvinnorna rösträtt — att i allt rösta på männen och med männen samt på lediga stunder tjänstgöra som »Lottor» och till förnöjelse anordna basarer för Röda Korset. Vi, som inte få tillhöra överklassen och inte åtnjuta de förmåner, den kan bereda, anses naturligtvis inte heller ha rätt till en självständig uppfattning. Så långt sträcker sig inte den medborgerliga rätten. Det är ganska betecknande, för vad den anses innebära.

Men vad kan man begära av de f. d. liberalerna, när en av dem, då han ivrigt försvarar den borgerliga samlingen och bortförklarar hrr Edéns och Schottes för en del är sedan gjorda uttalanden i motsatt riktning, ändå gör det medgivandet, att vi böra »fasthålla i minnet och sinnet, att arbetarna äro våra medmänniskor och landsmän». Man häpnar över att ett sådant uttalande kan fällas på fullt allvar i vår tid. Då förstår man också, att hr Sandler finner sig föranlåten att å socialdemokraternas vägnar förklara sig som arvtagare till liberalismen. Det kan inte förnekas, att där ligger åtskilligt av sanning i det. Men hr Sandler bör väl veta, att man i våra dagar inte blir arvtagare utan att betala en dryg arvskatt. Om socialdemokraterna verkligen ska kunna ta arv av liberalismen och dess demokratiska sambällsideér, då måste socialdemokratin våga kasta de teoretiskt-socialistiska programpunkter som de i praktiken övergivit, och likaledes avsvära en del tvångsformer, som mera höra hemma i de reaktionära strömningarna. Om så sker —

TILL VÅRA LÄSARE

EN VALRÖRELSE på Frisinnade kvinnors program är börjad i Södermanland och Halland.

Det gäller att till Riksdagen återbörda *Elisabeth Tamm*. Det gäller Hallands Fria lista med namnen *Rut Adler, Alma Petri, Hanna Paulsson, Lissi Almer, Carin Jacobsson.*

Denna valrörelse har två kännetecken. På båda hållen har inre övertygelse framtvingat, att den går emot samhällets uppdelning i klasser. Den har alltså ställts utanför den borgerliga samlingen. Och i en tid, då de många listorna under samma partibeteckning ställer i vida fältet åt vem man ger sin röst, möter väljarna här ett klart personval.

Denna valrörelse är således principielt betydelsefull och i sin ensamhet — utan någon stark organisation bakom — i behov av stöd.

Må vi därför med samlad kraft hjälpas åt att föra den till seger, också genom ekonomiskt stöd.

Bidrag, de största som de minsta, mottagas på Tidevarvets giroräkning ntr 1544 eller direkt på Redaktionen, Slussplan 1-3 under beteckningen

Tidevarvets Valfond 1928

Mötesplatsen

En deklaration

Ur Kristianstadsbladet hämta vi följande:

"Kristianstads läns frisinnade valkretsförbund har beslutat att vid förestående val till riksdagens Andra kammare gå fram under borgerlig samling.

Frisinnade Kvinnors Riksförbund har redan tidigare uttalat sig mot borgerlig samling. Vi anse det oförenligt med frisinnad och liberal livsåskådning att stödja konservativa samhällsintressen och ställa samhället i två klasser stridande mot varandra.

Skåneförbundet av frisinnade kvinnor hade, som bekant, hemställt om tredje plats å de frisinnades lista under förutsättning, att valkretsförbundet icke ginge med på borgerlig samling. Sedan detta nu ägt rum, har styrelsen av frisinnade kvinnors Skåneförbund behandlat frågan och beslutat, att Skåneförbundet av frisinnade kvinnor icke skall som organisation deltaga i årets valrörelse.

Beslutet är fattat efter moget övervägande och med hänsyntagande till alla dess konsekvenser».

*

Frisinnade Kvinnor

började valarbetet söndagen den 12 aug. då, som förut varit synligt genom annonser etc., en rad föredrag höllos i Södermanland och Halland. Det strålande vädret, som gjorde dagen till en av de få sommardagarna i år hade visserligen lockat människorna till utfärder i ofantlig utsträckning, vilket väl märktes på de av bilar vimlande vägarna.

Men detta hindrade inte att talarna i Julita, Vingåker, Bettna, Flen och Gnesta fingo en intresserad publik. Särskilt på de ställen där fröken Elisabeth Tamm talade var den också önskvärt talrik.

I Varberg och Falkenberg uppträdde fru Rut Adler och Dr. Andrea Svedberg inför tacksamma åhörare.

För de kommande veckorna planeras fortsättning av den begynda valrörelsen. Sålunda kommer fröken Tamm att tala i Strängnäs, Barfva, Näfvekvarn, Trosa, Vagnhärad, Katrineholm och Eskilstuna. Dr. Svedberg, Dr. Nilsson och rektor Hermelin hålla äve nen rad föredrag i Södermanland och fröken Ebba Holgersson företar en rundresa med föredrag på ett flertal platser.

Fru Rut Adler, som nu börjat i några av Hallands städer, kommer att genomkorsa Halland in i de minsta vrår.

Dessutom kommer fröken Tamm, Dr. Nilsson och rektor Hermelin att från och med söndagen den 19 hålla föredrag på flera platser i Halland,

då kan frisinnade, liberaler och socialdemokrater bilda ett enda radikalt parti.

Veckans utnämningar

När Nationernas Förbunds församling i september samlas till sitt nionde ordinarie årsmöte kommer den plats, som genom fru Anna Bugge-Wicksells bortgång lämnats tom, att intagas av fröken Kerstin Hesselgren. Kungl. Maj:t förordnade i förra veckan fröken Hesselgren och legationsrådet J. Lagerberg att som sakkunniga biträda de tre ombud, som redan förut utsetts att representera Sverige i N. F.

— Jag är självfallet mycket glad åt att det även denna gång blev en kvinna med bland dem, som från Sverige skickas till Genève, säger fröken Hesselgren, när Tidevarvets medarbetare träffar henne nere i landsorten — på en av hennes många resor. Vad mitt arbete kommer att innebära, kan jag ju ännu inte yttra mig om. Jag kan endast tala om att det troligen blir förlagt till femte utskottet, det utskott, som har de sociala frågorna att behandla. Jag får alltså här ta del av den politiska sidan av de problem, som i Internationella Arbetsbyrån behandlas ur socialpolitisk synpunkt. —

Fröken Hesselgren berättar vidare om den stora vördnad och beundran som kom fru Wicksell till del för hennes arbete i Nationernas Förbund. — Jag har från flera olika håll hört hennes namn nämnas med den största aktning av dem som kom i beröring med henne därute. —

Själv har fröken Hesselgren genom sin träning i internationellt arbete tydligen stora förutsättningar för sitt nya uppdrag. Fröken Hesselgren har i flera år varit en av Sveriges representanter i Internationella Arbetsbyrån i Genève. Hennes politiska skolning i övrigt såsom mångårig ledamot av riksdagens första kammare likaväl som hennes stora erfarenhet på det sociala arbetsfältet är ytterligare kvalifikationer, som gör att man med största tillfredsställelse tar del av Kungl. Maj:ts val av ny sakkunnig.

*

I den kommitté, som regeringen i dagarna tillsatt för utredning angående revision av lagen om allmän pensionsförsäkring, har den tillmötesgått det från flera håll ihärdigt förfäktade kravet på en kvinnlig ledamot. Man kunde ju visserligen ha önskat sig att regeringen visat sig generös och inte endast nätt och jämnt uppfyllt de framförda önskemålen genom att medgiva en kvinnlig kommitteerad. Men man får ändå vara glad ändå. Fröken Anna Åbergsson är den utsedda och även om det kan tyckas självklart att hon skulle komma med, är det anledning att uttala den största glädje över att hennes val är ett faktum.

Fröken Åbergsson har ända sedan pensionsförsäkringslagens ikraftträdande varit pensionsnämndsledamot och sedan 1921 ordförande i pensionsnämnden i Stockholms stads sjätte distrikt, d. v. s. Engelbrekt och halva Hedvig Eleonora. Vi minnas väl hur hon redan 1913 tillsammans med andra kvinnor tog upp arbetet för förändrade villkor i det lagföreslag, som framlagts av den dåvarande kommittén och hur hon på skilda platser höll föredrag för att öka intresset för vissa förändringar i förslaget. Riksdagen tog ju sedan förslaget utan dessa ändringar. Sedan lång tid tillbaka har även fröken Åbergsson arbetat inom den kommitté som tillsatts av ett antal kvinnoföreningar, och som har till uppgift att uppehålla intresset för att åstadkomma de önskade förändringarna inom pensionsförsäkringslagen.

Vi fråga fröken Åbergsson om hennes önskemål för den nytillsatta kommitténs arbete och resultat.

— Det är min förhoppning, säger fröken Åbergsson, att med denna utredning skall uppnås ett tillfälle att få igenom de förändringar, som kvinnorna önskat ända sedan 1913. Men då utredningen ju kommer att omfatta hela grunden för socialförsäkringen i Sverige och en förutsättningslös bearbetning av nuvarande lag kommer att tagas upp, så vet man ju ännu inte vad hela kommitteärbetet kan utmynna i för förslag.

(Forts. å sid. 4)

Internationalen

Den socialistiska arbetarinternationalen, som för fem år sedan konstituerades i Hamburg på nytt efter kriget, har åter hållit kongress i Brysse!. 31 partier från 29 olika länder var representerade. I dessa partier är omkring 6 miljoner människor för närvarande inskrivna. Därtill kommer de diktatorisktstyrda ländernas socialister som väl existerar i stort antal, men saknar möjlighet att göra sig gällande. Det framfördes exempelvis från Italien en hälsning till kongressen från de socialistiska arbetarna, »som varken kan skratta eller le, endast suckas» — som deras representant, den gamle Turati uttryckte det.

Bland de intressantare uttalanden, som gjordes vid kongressen tycks vara den av fransmannen Faure å den franska delegationens vägnar avgivna högtidliga förklaringen rörande Ruhrockupationen. Däri upprepades på nytt att den franska socialdemokratien icke längre betraktar ockupationen som nödvändig för att fredsfördragets bestämmelser må genomföras. Den bör tvärtom ofördröjligen kunna upphöra och dess förlamande inverkan på fredsarbetet därmed undgås.

På detta svarade tyskarna genom Loebe att de å sin sida ville göra allt för att utjämna motsättningarna mellan de båda folken och stärka fredstämningen i Tyskland.

Det oerhört utförliga manifest, som kongressen antog och som riktas till alla världdens arbetare, innehåller också ganska skarpt formulerade fredskrav.

Där erinras om att det var den Socialistiska arbetarinternationalen, som trots efterkrigstidens fruktansvärda svårigheter, trots arbetarklassens splittring och kapitalets ökade koncentration, tog de första stegen på vägen till ett samförstånd mellan folken.

Det var Internationalen, som gentemot de ödesdigra tvångs- och våldsmedlen företrädde tanken på en fredlig lösning av skadeståndsproblemet, och som nu benödar sig om att tvinga regeringarna till uppfyllande av sina löften om obligatorisk skiljedom, om allmän avrustning av folken och en fullständig avvecklring av kriget.

Där kräves av de imperialistiska regeringarna att de draga sina trupper ur Kina, erkänna Kinas suveränitetsrätt och den nationella regeringen och bevilja Kina full frihet i tullfrågor.

Där fordras oavhängighet för Egypten och dess upptagande i folkförbundet och full självbestämningsrätt för Indiens folk.

Däri protesteras med all kraft mot en sekts eller en mans diktatur, vilken gestalt denna diktatur än antage, mot fascismen, som inåt förtrycker friheten och utåt hotar freden och sålunda utgör en fara icke blott för det folk, som undertryckes utan också för de demokratiska nationer som begränsa denna diktaturs utbredning.

Men där säges även att denna våldsamma reaktion stödes av bolsjevikernas hållning. Internationalen är beredd att försvara Sovjetunionen mot varje angrepp och att underhålla fredliga förbindelser med Sovjet, men den tar avstånd från Sovjets förhoppningar om nytt krig, världskrig, varur en ny våldsam revolution skall framgå. Vilket vansinne att rikta arbetarklassens hopp på ett nytt krig i stället för att förena alla världens arbetare till en outtröttlig kamp mot det blodiga barbariets återuppreppande! En enad arbetarklass i de försonade folkens förbund är Internationalens mål.

KAMPEN MOT VÅRA FOLKSJUKDOMAR

II. Av ADA NILSSON

En sjukdom betraktas som folksjukdom inte enbart på grund av sin vanlighet. Mässling eller influensa skulle då komma in under detta namn. Vad som verkligen karaktäriserar folksjukdomen är att den jämte sin vanlighet även är farlig, alltså har en viss dödlighet eller kroniskt svårartat förlopp, som medför lång tids arbetsoduglighet, med därav betingad minskad arbetsförmåga och ökade utgifter för den enskilde och det allmänna.

Tuberkulosen är med dessa betingelser i hög grad en folksjukdom.

Det säger oss kanske ej så mycket att var åttonde eller sjunde människa som födes i detta land med stor sannolikhet kommer att dö i tuberkulos — ty dö skall man en gång — och oangenämare sjukdomar finnas. Men vad som mera visar sjukdomens betydelse är att dödsfallen på dess skuldkonto företrädesvis träffar åldersklasserna 15—40 år. Där är nästan vartannat dödsfall vållat av tuberkulos.

Med kännedom om tuberkulosens långvariga förlopp är det lätt att förstå att antalet befintliga tuberkulossjuka räknas upp mot 30 tusen. Den nationalekonomiska förlusten består icke endast i de 15—16 miljoner, som dessas vårdkostnad stigit till. Den bör räknas kanske ända till en miljard kronor som uttryck för förlusterna genom för tidig död och arbetsoförmåga.

Tuberkulosen är ett samhällsont av väldiga mått och dess bekämpande också föremål för ett livligt och allmänt intresse samt en storslagen offervillighet från många håll. Kampen kan ej ledas med framgång utan noggrann kännedom om sjukdomens väsen och betingelser. Åsikterna ha växlat och strider ha utkämpats. Mycket återstår kanske ännu att utklara, men huvudpunkterna av tuberkulosläran ter sig enligt professor Jundell på följande sätt:

Nedsmittningen sker i flertalet fall från människa till människa. De smittoförande hostdropparna spela den ojämförligt största rollen som smittospridare. Dessa droppar andas in och komma ned i luftrörens finaste förgreningar i lungorna. Där uppstår då en liten grå knottra, tuberkulum. Den innehåller talrika baciller, som silas med lymfströmmen till lymfkörtlarna vid lungroten. Där befintliga körtlar bli då i sin tur angripna. Processen kan gå tillbaka. Sjukdomen är hävd och man har dessutom förvärvat en viss immunitet mot framtida infektion.

Så lyckligt går det dock endast under gynnsamma förhållanden: Att man ej är för liten, när man drabbas av den första infektionen. Man bör ha sett sina tre eller fyra vårar. Att man ej får infektionen i för stora och tätt upprepade doser; att man ej är sjuk på annat sätt och lever under något så när drägliga yttre omständigheter.

Barn i första levnadsåret har minst motståndskraft. Här läkes därför sjukdomen sällan ut. Är barnet utsatt för smitta får det vanligen densamma både i stora mängder och i ofta upprepade doser. En tuberkulös mor eller vårdarinna riskerar därför barnets liv. Därför bör barn på så tidigt stadium som möjligt skiljas från en tuberkulös mor.

På olika sätt kan det påvisas att en infektion ägt rum, och det är påvisat att i storstäderna 99 proc. har fått en sådan infektion.

Den tuberkulos som läkt ut i det första eller primära stadiet kan bryta ut igen. Efter längre eller kortare tid från första infektionen räknat vare sig dess process helt avstannat eller icke, kan tuberkelbildningen gripa över på ett blodkärl eller lymfkärl vare sig i själva lunghärden eller i körtlarna. Tuberkulösa massor komma in i blod- eller lymfströmmen och så kan smittan komma till vilket kroppens organ som helst eller till alla organ på en gång — leder, ben, hjärna, njurar eller till andra lymfkörtlar exempelvis halsens. Allt efter organens vikt och betydelse blir sjukdomsprocessen akut överhängande. Tuberkulos i hjärnan leder nästan alltid till döden, likaså om många organ infekteras på en gång. Ben- och körteltuberkulos ha ofta mera godartat förlopp.

Varför flammar den en gång utläkta processen upp? Minskad motståndskraft — ökad livskraft hos bakterierna. Alltså åter de båda viktiga faktorerna.

Men tuberkulosbacillernas sluträkning med människan är ej uppgjord med första och andra stadiet. Vi ha en tredje akt och den utspelas i lungorna och bär av ålder namnet lungsot. Den är aldrig själv en primär sjukdom. Den förutsätter en första nedsmittning med tuberkelbaciller, ofta långt tillbaka i tiden vanligen i barndomen. Kronisk tuberkulos förekommer mera sällan hos barn utan mest i 20—30-årsåldern. Lungsoten utmärkes av ett mycket långsamt förlopp. Kroppen *har* motståndskraft, har förvärvat sig ett så kallat biologiskt skydd. Men detta sviktar. Det gäller därför att på allt sätt understödja kroppens strid mot sjukdomen. Genom vila, diet, frisk luft, ljusbehandling, och bekymmerslös tillvaro — sanatorievistelse — söker man bryta fiendens anfallskraft. Mycket brukas också särskild lokalbehandling av lungan, kvävgasinblåsning i den sjuka lungans lungsäck, varigenom lungan sammanpressas och får vila. En metod som visat mycket goda resultat även där allmänbehandling sviktat.

Utbrottet av lungsot kan ha skilda orsaker: ny massiv bacillinfektion eller nedsatt motståndskraft. Sjukdom, sorger och bekymmer. Det är mest från vuxna människor, lidande av lungsot, som tuberkelsmittan utgår, d. v. s. om tuberkulosen hos dem befinner sig i öppet stadium. Smittspridning kan ju även äga rum genom tuberkulös mjölk, men detta sker dock mindre ofta och är lättare att förekomma.

Det är vidare de yngsta barnen och de sjuka, som framförallt måste skyddas för infektion.

Man har tvistat mycket om tuberkulos kunde gå i arv eller icke. Faktiskt bevisat är att tuberkelbacillen kan överföras på barnet i moderlivet, men det sker så ytterligt sällan och i särskilda undantagsfall, att man praktiskt taget räknar med att tuberkulos *ej* är ärftlig. Barn av tuberkulösa mödrar födas sålunda i regel lika friska och väl utvecklade som andra barn. Huruvida de även äro lika skyddslösa mot infektionsfaran, som ju hotar dem från närmaste håll, eller ärft någon sorts immunitet, torde ännu vara en öppen fråga.

Ingen ras, intet klimat ger skydd mot tuberkulosen. De vilda folkslagen, framförallt så länge de föra ett nomadiserande levnadssätt, äro relativt skonade. Stiger civilisationen ökas sjukdomen, som utbreder sig i proportion med folktätheten. Ju mindre område en grupp människor har till sin disposition, ju större möjlighet till smitta, ju mindre och sämre luft och utrymme. Det blir därför av avgörande betydelse hur den minsta och intimaste gruppen i samhället, familjen, har det ställt, isynnerhet vad bostadsmöjlighet beträffar.

Det är framförallt mödrarna som smitta sina barn, men andra tuberkulösa familjemedlemmar äro naturligtvis ej ofarliga. En fransk undersökning visade att på 125 familjer med 501 barn och med tuberkulos i släkten förekom tbc. i icke mindre än 70,8 procent bland barnen. Däremot förekom bland de 609 barnen tillhörande 129 familjer utan tuberkulos i släkten denna sjukdom endast i 32,8 procent.

Industrialismen ökar tuberkulosen. Vissa yrken predisponera vare sig de utsätta sina innehavare för större smittorisk, sköterskor, uppassare, eller göra lungorna mindre motståndskraftiga, stenhuggare o. d.

Bostadens beskaffenhet sammanhänger, som förut framhållits intimt med tbc.-sjukligheten.

Ju mer överbefolkat ett hus är, ju mindre gårdar, ju mindre solljus ju mer tbc. Smittomöjligheterna ökas, smittans kraft (virulens) förstärkes i de mörka lokalerna. Luftbristen hindrar tillfrisknandet.

Om ett sådant sammanträffande av olyckliga omständigheter är vanligast i städerna, är det ingalunda uteslutet på landsbygden. Den höga frekvensen i nordliga Sverige torde sammanhänga med befolkningens dåliga bostadshygien. Lucksängar och trångboddhet. Många av våra statarstugor i långt sydligare län lämna även åtskilligt att önska i sanitärt hänseende.

Näringsförhållandenas betydelse demonstrerades kraftigt i världskriget, som förorsakade en enorm ökning av tbc. i Tyskland. Men den övergödning, som utmärkte den första tidens sanatoriebehandling, torde nu vara övergiven och större vikt läggas vid födans rationella sammansättning.

Ett organiserat antituberkulosarbete består av anstaltsvård av sjuka, isolering av smittokällor och motarbetande av alla de sociala faktorer som gynna sjukdomen. Tuberkulosdödligheten har som förut framhållits sjunkit undan för undan. Det torde gälla framförallt barnadödligheten. Ett förhållande som i sin tur säkerligen sammanhän-

Dröm och verklighet

Av CLARA WIGFORSS

En gång när jag var mycket ung drömde jag om hemmet. Naturligtvis var det ett klosterlikt avskilt hem. Jag hade ju nyss mognat till kvinna och med förfäran blivit varse den värld, vilken jag måste göra mig förtrogen med, de vuxnes komplicerade värld, så full av fordringar, så olik barnets, där drömmen kunde bo.

— Jag såg djupt i skogen en liten stuga, där halmtaket vänligt gick ner mot dörröverstycket. Vildvin och rosor klädde väggarna och innanför den låga dörren bodde tystnaden bland vackra gamla ting.

En sommar hade jag kommit till en smålandsskog. Furorna voro så dystra och skogen så mörk. Och tystnaden bodde inte alls där utan hundrade glammande badgäster. Och jag bodde inte i en vänlig stuga utan i en ful villa.

Då drömde jag min dröm om hemmet och tystnaden.

Jag tror mig veta var jag fick drömmens byggstenar ifrån. Icke bara från mitt längtande inre. Utan från en yttre värld. Jag hade sett en tavla av en smålandslandets målare. De allvarliga skogarna blevo gripande väldighet på hans duk och sjöarna blänkte som melankoliska ögon. Träden voro borta och skogen syntes. Det lilla hade gått upp i det stora — och bröstet andades befriat.

Där var *världen*.

Hemmet hade jag funnit hos en annan målare ,en skånekonstnär, en idylliker.

Hur många timmar har jag drömt framför hans små idyller med låga hus och stugor och vänlig frodig grönska! Själva luften höll andan och ändå tonade det musik.

Var det inte denne målare som lärde mig att ett vanligt skånskt landskap blir en stor värld av ljus och under — sett från ett mörkt vagnsliders portar? Eller kanske det var någon annan.

I min *dröm* gick en smal gång, kantad av en gammal örtagårds alla blomster fram till stugdörren, som halvt doldes av det nedhängande vildvinet.

I verkligheten gick en bred och grusad gång fram genom välansade gräsmattor till den skånska stuga, där jag skulle bo.

Och tystnaden —. Inte är där tystnad, där barn stoja kring en! Men salens gamla vita möbler och de doftande syrenerna i skålen och golvklockans klingande slag — det var dock drömmens verklighet. Och vin och knoppande rosor klängde kring fönstren.

Nog var verkligheten i alla fall drömmens gestalttagande.

Dröm och verklighet —. Är där verkligen en befäst avgrund mellan dem?

Mitt upproriska hjärta vill inte tro på det goda i en väldränerad verklighet, tömd på drömmens källsprång. Och ej heller på att drömmen är ett annat rike bara, ett rike ,dit de svaga fly undan verklighetens stormar.

Där är väl skillnad på dröm och dröm. Där finns drömmen som flytt undan verkligheten och där finns drömmen som ett trevande mot en verklighet, i vilken vårt hjärta kan finna ett hem

»Hjärtat skall gro av drömmar,
annars är hjärtat armt.»

Verkligheten är blott en aspekt av tillvaron. Verkligheten skola vi göra till vårt arbetsfält och vår förtrogne vän.

Men ur drömmen skall kraften stiga till oss.

Alltid skall det finnas så mycket av längtanskraft i oss att vi kunna sträcka armarna mot himmelen, och himmelens fåglar skola slå sig ned på våra händer och skuldror och bära bud långt fjärran från. Från en värld, där det icke bullrar men lever.

Och fåglarna skola flyga bort, sjungande, klagande, ropande eller tysta. Men ur djupen skola väsendets flöden stiga en bräddfull minut för att sedan sakta sjunka.

Och vi skola ha erfarit glädjen att giva och taga.

VI STÅ TILL TJÄNST

Bordsvatten
Drick
Ramlösa-Vatten
Vårt lands enda naturligt alkaliska bords- & hälsovatten.

Damkonfektion
Thornell & Edin
Upplandsgatan 19 A Tel. Norr 9172
Sortering av Klädningar och Underkläder
Beställningar av Sköterskeklädningar, Rockar samt Förkläden emottages.

Damväskor
"VÄSKAN" finnes
Kungsgatan 23 - Tel. 14412, N. 2113
Största lager av *Damväskor o. Reseffekter. Provväskor, Provkoffertar, Automobilkoffertar*
Reparationer utföras Egna fabriker

Fotomagasin
HOLLINGER'S
FOTOMAGASIN
11 Malmskillnadsgatan 11
Stockholm Tel. Norr 106 81

Fotvårdsaffär
Elin Ahlqvist
Brunkebergstorg 13 Tel. N. 1039
Behandlar smärtfritt och omsorgsfullt alla slag av fotåkommor
Råd och anvisningar kostnadsfritt.

Handskaffär
Skånska Handskfabriken
(Inneh. Olga Åhlund)
Sturegatan 5 — Grevturegatan 20 C
Största urval. Handsktvätt 50 öre. Vid åberopande av denna annons lämnas 10 % rab.

Hotell
Hotell Pallas
Klarabergsgatan 37 Stockholm
Tel. 4482, 4483, 4484
Enkelrum från kr. 4,— till 6,—
Dubbelrum » » 8,— till 10,—
Dubblett, 3 bäddar kr. 13,— och 14,—

Hudmedel
Anny Landéns
Lavendeltinktur
Det behagliga, renande och skyddande medlet för hyns vård, finnes hos parfymhandel och drogister

Kex
A.-B. RAHMS KEXFABRIK
Stockholm
Spec.: Rån, Skorpor och Smörgåskex.
Råg-Havre-Graham. Gott o. närande

Klädeshandel
David Söderman
22 Drottninggatan 22
79 49 — Norr 79 49
Sista nyheter i de nu för hösten moderna **Ulster- & Kapptygerna**

Konststoppning
ETT HÅL ÄR INTET HÅL
Låt konstväva eller konststoppa Edra söndriga Kläder, Mattor och Schalar.
ERIC ENGBLOMS
Konststopperi, Regeringsgat. 20, 1 tr. Stockholm. Ord. pr post. Tel. 26 56.
Obs.! Enda konststopperi i Sverige med tekniskt utbildad personal.

Manufakturaffär
WENNERSTRÖMS
Drottninggatan 45 och 43
SPECIALAFFÄRER
för Siden-, Ylle- och Bomullstyger samt för Trikåvaror.
SAISON-NYHETER

Mejeriaffär
MJÖLK GRÄDDE SMÖR
Tel. för återförsäljare 7041, N. 7041

Paraplyaffär
Svenska Käpp- & Paraplyfabriken
Fabrik och butik: S:t Paulsgatan 11, tel. S. 303 09
Filialer: Linnégatan 29, tel. 739 06, Upplandsg. 36, tel. V:a 73 37, Regeringsg. 42, tel. 3169.
Paraplyer och Käppar i stort urval passande till hederspresenter.
OBS.! Överklädningar och reparationer utföras fort, väl och billigt.

Pianoaffär
PIANINON o. FLYGLAR
Nya o. beg. - Avbetalning - Uthyrning
Stämningar o. reparationer utföras
Tel. 1078 J. Aug. Carlson Tel. 1078
Vasagatan 7

Plissering
Alla slag av **Plisséringar** och **hålsöm** utföres snabbt, väl o. elegant till billigaste pris av
Stockholms Plisséfabrik
Mariagatan 9, 2 tr., Stockholm
Tel. Söder 122 60.
Beställningar emottagas även från landsorten. Rekv. illustr. priskurant!

Sidenmålning
SIDENMÅLNING - Endast konstnärliga, signerade original, Schalar, lampskärmar m. m.
GULLAN ALRICKSON
Odengatan 63, 2 tr, Vasa 11808

Skrivbyrå
ESKIL JOHANSSON
Rödabergsbrinken 2
vid Vanadisplan. Tel. 867 83.
Manuskript hämtas och hemsändas. Prima referenser.

Strumpor
Lettersted
STRUMPSPECIALISTER
Drottninggatan 21, Stockholm

Wennergrens bokhandel, Stockholm
sänder gratis broschyren *Lär främmande språk.* Den nya metoden för språkundervisning.
Namn ....
Adress ....
T

En annons
i TIDEVARVET träffar den publik Ni söker. Annonsera i vår tidning.

TIDEVARVET

Lördagen den 18 aug. 1928 — Nr 33

Prenumerera
på TIDEVARVET för vårtåret 1928.
Pris 6 kr. pr år.

Vårt ansvar för krig och krigsutbrott

(Forts. fr. sid. 1)

ning till optimism, men det gäller att utnyttja våra medel. Dessa äro: upplysning och avrustning.

Upplysningen påvilar främst religionens, uppfostrans och lagarnas representanter och bör omfatta dels de mellanfolkliga rättsinstitutionerna till ett klarläggande av det rättsmedvetande, som skall förmå bära och utveckla dem, dels kriget själv, hurudant det är och hur det skall kunna hindras.

Vägen till avrustning går genom

1) utövarna av rösträtten och den allmänna opinionen. Folket var förr objekt för politikerna, men är nu subjekt, och politikerna äro i hög grad avhängiga av opinionen.

2) arbetarna. Mot arbetet riktar sig det nya kriget, liksom det kan omöjliggöras, om produktionen upphör, t. ex. i de kemiska fabrikerna. De organiserade arbetarna äro en väldig makt. Det måste komma etik och ansvar in i de ekonomiska krafterna. — — — Belgiska socialister föreslogo redan på 1860-talet generalstrejk mot krig. Karl Marx tog avstånd härifrån och förstod ej den djupt etiska tanke som låg bakom. Lenin hånar avrustningstanken. Jaurès upptog den, men vann icke förståelse bland tyskarna då. Nu är tanken ständigt uppe i Amsterdaminternationalen och står i överensstämmelse med Nationernas förbunds pakt, vilket är ett stort framsteg. — — — Det fordras även, särskilt av präster och lärare, en förkunnelse om det ansvar vi ha för det arbete vi utföra, den ammunition vi ger med de minskade födelsesifferrorna. Det mindre barnantalet får mera luft och ljus, bättre vård och föda. Det blir flera levande fullvuxna friska människor.

De citerade författarna framhålla med skärpa nödvändigheten av att det nyfödda barnet ofördröjligen skiljes från sin smittofarliga moder och utackorderas i främmande händer. En nödfallsåtgärd — många gånger ofrånkomlig. Men vore det ej bättre att i de fall, där modern under alla de viktiga barnaåren måste hållas fjärran från sitt barn, detta slapp att komma till världen? Borde ej kvinnor med öppen tuberkulos undvika havandeskap? Men på denna punkt tiga professorerna.

göra t. ex. Också härvidlag har känslan av ansvar ökats. Det rådde bland tyska transportarbetare stor ovilja mot transport av vapen till Polen. Arbetarna ha ett maktmedel och därför ett ansvar. Vår uppgift är att väcka känslan häraV.

3) soldaterna, deltagarna i kriget. — Det var en stolt handling, när kväkarna hellre gingo i fängelse än under fanorna, men folkrättsligt, ansåg tal.. stå vi ännu ej på den ståndpunkt, som utesluter varje deltagande i krig. Han kunde icke för egen del säga, att det a priori vore moraliskt förkastligt att försvara sig, men menade, att det i det enskilda fallet kunde vara det. Man kan nu lättare avgöra vad som är överfallskrig, och mot ett sådant torde en sund aktion kunna resas. Folkinstinkten utlöser sig icke ännu i militärstrejk. Möjligen vore en sådan tänkbar som press på folkets regering till att gå med på skiljedom vid ett visst akut konfliktfall. — — — Innan deltagande i krig kan stämplas som förbrytelse för alla måste det vara olagligt. Nu är i stället på de flesta håll ett nekande olagligt. Där laglig rätt att neka militärtjänst finnes, blir spörsmålet ett annat. Man ställes inför ansvaret att avgöra sig för att neka.

Slutligen: vår generation står icke maktlös inför kriget. Det arbetas för krig. Nationernas förbund räcker icke till, nya konfliktanledningar skapas, nya Elsass-Lothringen. Vi äro ej fria från ansvar genom neutralitet: dels tillhöra vi Nationernas förbund, dels är man icke åskådare till förbrytelser.

Det gäller att skapa en fredsrörelse, som förenar demokratin, arbetarrörelsen och soldaterna, som har de politiska, de ekonomiska och de militära krafterna i sin tjänst.

Boken om Victoria Benedictsson

När Wells spanar efter den nya kvinnan med stolthet och klarsyn och obetingad uppprightighet, som lever ett eget liv och därför hör ihop med drömmen om kamratäktenskapet — ville man sätta i hans hand boken om Victoria Benedictsson och säga: här är hon, lifslevande, och mycket präktigare än vad du någonsin drömt om. — Men det är nog viktigare för oss själva än för Wells, att vi få boken i våra händer.

Victoria Benedictssons levnadsteckning, av Axel Lundegård hopsatt av hennes brev och egna anteckningar, som första gången utkom 1890, har länge varit utgången i bokhandeln och bittert saknats. Tidigt i våras, stillsamt utanför den stora bokfloden, utkom en ny upplaga — ännu blott första delen, men så utvidgad, att den till omfänget är föga mindre än den gamla upplagans enda band.

Vad är det som gör Victoria Benedictssons förtroliga meddelanden till den »stora boken» och hennes brev till en sådan upplevelse? Är det detta, att minnet hos henne är det väsentliga. Allt sjunker djupt ned, förvandlas till upplevelse — blir konst, och blir en bearbetning av tillvaron för henne själv, en levande impuls för andra. — »Det man minnes är ett frö, som nedsänkes i själen» — säger hon. — »När man glömmer, tror man att det dör. Men det är icke så. Djupt nere i själen gror det i tystheten och får liv. Detta liv är vad Kierkegaard kallar erinring.» —

Inne i denna erinring växer »övertygelsen», — Inser du icke, utropar hon, att man till en tid kan bita tänderna ihop om sin övertygelse, just därför att man en gång vill ropa ut den så, att den måste bli hörd? — — Och så — till sist — har du aldrig sett en så skriande orättvisa, att du tyckte dig varken ha rast eller ro förrän den var beivrad?

Vi vet vilken den orättvisa var som djupast brände henne. — Jag vet vilken makt en verklig utvecklad personlighet kan äga, skriver hon till sin syster, och hela denna makt vill jag lägga som hävstång för detta enda: att visa dem det förvända i den kvinnliga »moralitetens» fängvaktarsystem. — — För mig är det mer än jag själv, mer än allt annat, och när jag dör, då skall det fortleva. Förstår du mig nu? Nej, inte helt, ty det är så nytt för dig, så härresande. För mig är det så gammalt, så rotat, så visst som det, att jag lever. Vi kvinnor äro människor, som själva hava att vaka över vårа handlingar — —.

Men nog med citat och nog med omnämnande. Boken finns åter tillgänglig — må den läsas.

I del VII av Ernst Ahlgrens samlade skrifter, som utgavs av Axel Lundegård 1920, har han samlat vad han kallar Studier och brottstycken, egentligen tillhöriga självbiografien och många av dem aldrig förut tryckta. Ett utkast, Skymning, som återfinnes där, avtryckes här nedan.

Veckans utnämningar

(Forts. fr. sid 2.)

Men för egen del är jag intresserad av att söka bevara det goda i den invaliditets- och ålderdomsförsäkring, som antogs 1913 och som säkert kan utgöra en grundval för den försäkring som avser omsorgen om dem, vars arbetskraft svikit.

I sina direktiv till de sakkunniga framhåller socialministern bl. a. nödvändigheten av att i samband med pensionstilläggens storlek fastställa den inkomst som skall läggas till grund för beräkningen av pensionstillägg. Ett annat spörsmål som bör beaktas är frågan om fördelningen mellan äkta makar av dem tillkommande avgiftspensioner.

Betänkandet bör vara färdigt senast under första hälften av år 1930.

I detta sammanhang kan erinras om den resolution, som Frisinnade Kvinnors Riksförbund antog vid centralstyrelsemöte 1926:

»I anslutning till de önskemål, som tidigare framförts genom kvinnoföreningars gemensamma skrivelse till Kungl. Maj:t sommaren 1925 samt genom de kvinnliga riksdagsrepresentanternas motioner vid 1926 års riksdag yrkar Frisinnade Kvinnors Riksförbund vid extra centralstyrelsemöte i Stockholm 1926 att den fulla solidaritetens princip måtte vinna tillämpning inom pensionsförsäkringen och lagen omläggas sålunda, att samma beräkningsgrunder bliva gällande för mäns och kvinnors såväl avgiftspensioner som pensionstillägg. Beträffande äkta makars pensionsavgifter böra bestämmelser angående tilläggsavgift ändras därhän, att denna avgift för vardera maken grundas på hälften av årsinkomsten, oberoende av om denna härrör från endera eller båda makarna, samt påföres man och hustru med lika belopp.»

Det är förvånande att socialministern icke i sina direktiv till de sakkunniga framhållit att den viktiga frågan om att samma beräkningsgrunder för mäns och kvinnors såväl avgiftspensioner som pensionstillägg måtte av de sakkunniga beaktas, men det har kanske ansetts självfallet att den frågan nu måste lösas.

Damernas deltagande i de olympiska spelen

Dam-idrott! Hur många är det inte, som dra på munnen då de höra det ordet nämnas. Nej, det är ingen verklig idrott! Om den inte verkar direkt cirkus, så är det i alla fall någonting löjligt över den. Åtskilliga gånger har jag hört detta sägas på ett mer eller mindre ringaktande sätt. Jag skulle vilja giva mycket för att få alla dessa otrogna att ändra åsikt, men är inte jag i stånd därtill kommer säkerligen framtiden att taga dem ur deras villfarelse. Qui vivra, verra. För min del anser jag dam-idrotten vara den sundaste och naturligaste sak i världen, om den inte missbrukas till överdrift. Då är den förfelad. Det är självklart att dam-idrotten som sådan skall bemötas med skarp kritik. Jag håller gärna med om att en dam klädd i boxhandskar inte gör något vidare fördelaktigt intryck. Däremot en vackert utförd kroppsprestation på kolstybben endast tjusar ögat. Under de Olympiska Spelen i Amsterdam var det inte många som hänlogo åt oss sportande damer. Nej tvärtom, de kvinnliga tävlingarna tilldrogo sig minst lika stort intresse som de manliga, och flickorna stredo för fosterland och medalj på ett långt ifrån löjligt sätt. Och de besegrade voro de första att lyckönska sin segrande motståndare.

Sverige skulle representeras av sex flickor i allmän idrott. Och sex friska viljor ankommo till fem världsdelars mötesplats med klappande hjärtan, alla beslutna att göra sitt bästa på kolstybben. Vilket vi även gjorde. Många utländska ledare ha sagt att de svenska flickorna skötte sig bra och med ett naturligt uppträdande på plan. Mitt lopp beundrades och jag fick många lovord för min vackra stil, men berömmet över truppen i sin helhet gjorde mig mycket mera glad. Där kommo pudrade och sminkade fransyskor och amerikanskor, koketta canadensiskor, kraftiga tyskor och stolta polskor med mer eller mindre utstuderade diva-later och där kommo sex flickor med svensk flagga på bröstet, som vunno de böga ledarnas och tidningsmännens sympati. All heder åt dem!

Ja, den IX Olympiaden är avslutad och går till hävderna. Den första olympiaden, vari damer fått deltaga i allmän idrott, är till ända. Hoppas deras grenar alltid skall stå på programmet, ty lika viktig som idrotten är för det manliga släktets kultur, lika oumbärlig är den för den sunda kvinnans utveckling. Bort med ringaktningen — honnör för kvinnlig idrott.

Inga Gentzel.

UTROTAR: Flugor, Mygg, Mal, Loppor, Väggohyra, Myror

Skymning av Victoria Benedictsson

Brasan var tänd och dess sken lekte på rullgardinernas bruna landskap, ena stunden givande dem en bjärt belysning och i nästa svepande dem i mörka skuggor, ibland strök det som ett fackelklig längs bokradernas guldpressningar för att sedan låta dem stå där lika obemärkta som förut.

Rummets varma belysning gav åt dess koketta ungkarlslyx ett skimmer av poetisk hemtrevnad och verklig komfort, som det icke ägde vid fullt dagsljus.

Han stod framför elden, belyst av dess fulla sken och under det han lyssnade till de brinnande trädens dova sus kommo tankar smygande, villande, lockande som skogens falska rå.

Det var som om han såg sig själv, såg reflexer skifta i sina egna ögon, varma dagrar glida över sina fint formade drag, spela kring det krusiga skägget, och smekande dröja vid de kvinnliga läpparna.

Och han log ett stolt och segerglatt leende.

Jag ville icke gå bort i afton, tänkte han och sträckte sig lättjefullt makligt, jag ville stannat hemma vid läsningen — — —. Vilka ögon hon har!

I detsamma knackade det.

Han kände denna lätta, skygga knackning, det var ingen annan än Marie, mor Mårthas Marie, som kom med de nyborstade kläderna; hon gick tyst genom rummet och lade dem i sängkammaren på en stol.

— Marie.

— Herr doktor!

Hon stod stilla mitt i rummet och väntade på vad han skulle säga. Men han sade ingenting.

Märkvärdigt!

Hon ville just gå och hade tagit ett par steg mot dörren, då han åter hejdade henne.

— Marie.

— Herr doktor!

Han brast ut i ett klingande, överdådigt skratt; det hela var så oemotståndligt komiskt.

Marie betraktade honom frågande och förvånad.

— Var det någonting jag skulle? sade hon.

— Ja, du har tappat spånor här på mattan, svarade han.

Hon gick fram till kakelugnen där han stod och lade sig på knä för att uppsamla de nedfallna vedsmulorna.

— Marie, jag ville hellre blivit hemma och läst med dig, återtog han.

— Ah?

Där låg glädje och tvivel i tonen men hon sågo icke upp.

— Hör du, kan du säga, hur det egentligen kommit sig, att jag till slut blivit en ordentlig informator för dig?

— Det har kommit sig så — det har gått så småningom, svarade han något förlägen och reste sig upp.

— Menar du att jag gjort det för min egen skull eller din?

Hon kastade en hastig sidoblick på honom.

— Jag vet inte.

— Inte jag heller, sade han leende, men jag ser, att du lånar av mina böcker ibland.

— Doktorn har själv sagt, att — — —.

Nå, det var icke det jag menade, jag ville bara säga, att jag roat mig med att se efter, vilka böcker du läser, att jag spionerat på dig, förstår du.

Marie blev blossande röd men svarade ingenting.

— Var det någonting mer? sade hon i vördnadsfull men yrkesmässig ton.

— Var det svar på min fråga? invände han leende, skall du inte vara uppriktig mot din lärare?

— Mor säger, att jag inte får läsa för doktorn längre, hon tycker att jag är för gammal för sådant nu.

— För gammal? upprepade han långsamt, med blicken mätande den smidiga gestalten, ja, du har verkligen vuxit; när jag kom hit, nådde du mig inte längre än till axeln. Kanske har du trättmat?

— Jag!?

Hon såg på honom med ögon, åt vilka eldskenet gav ökad glans. Där låg så outsägligt mycket i detta ord och denna blick: jag som brinner av kunskapsbegär, jag som ser dig sådan du är och dock kunde falla ner i tillbedjan, jag som girigt räknar varje minut — jag skulle tröttna!

Han log och sakta som för att icke skrämma henne lade han armarna kring hennes skuldror och lutande sig ned emot henne, viskade han:

— Marie, din mor tycker icke, att du är för gammal, men för vacker.

Hon såg in i elden och rörde sig icke. Brasans dova sus ljöd dämpat genom rummet, annars var allt tyst.

Vad tänkte hon? Vad såg hon?

Sin egen framtid. Hon tänkte på, hur andra varit som hon och undrade om hon skulle bliva som de. Hennes ögon höjde sig och blickade stadigt i hans och läpparna glödde i den varma, darrande belysningen; varför kysste han henne icke?

Sällsamt!

Det var som om han för första gången sett dessa ögon, vilkas uttryck var honom så nytt och vilkas blick gjorde honom så osäker.

— Stackars Marie, sade hon långsamt, som om hon vägde vart ord, stackars Marie, hon var ändå inte som de andra.

Utan ansträngning gjorde hon sig lös och utan att han kom sig för att kvarhålla henne, gick hon emot dörren.

Han greps av ångest som vid en oersättlig förlust. Vad hade han sett i dessa ögon?

Ingenting. Endast en kvinnosjäl, som gled undan utan att han ägde makt att hålla den kvar.

Dörren stängdes, ljudlöst som för att icke störa honom. Utan buller, utan uppseende, men för alltid. Han hade lärt henne för mycket.